

श्री.
मल्हारविरहरीतङ्क.

— ६४७७ —

न
रि
१
य
र
१
लारियाज्ञानीय
गोवर्धनसलदमीरास,
जेजोयेरथीने
मार्थननोनां मन रंजन इरवास
शेहेरपुनामधे
सगरहितेचुछापेज्यानांमा
छापवी प्रगर दीपो छे.
संभतवज्जनां मागरीरपुहरने बारवेज
विमतडह मरणा.

Q. 1111
S. 1111
S. 1111

1111

સૂચનાપત્ર.

સંવત ૧૯૩૧ના માગશિર મહિનાથી નેહ મહિનાસુધી
 ને વડોદરાનાં રાજ્ય સંબંધી ધામધુમ ચાલી, તે તરફ સર્વ
 હિંદુસ્તાનની રેંચતનું મન સાગી રહ્યું હતું. અને રાજ્ય ત્રણ
 થયેલા મલ્હારરાવ ગાયકવાડના પદચ્યુત થવાથી ને રે-
 ચતના હુઃખોદ્ગારો નીકળતા હતા, તે ઊપરથી તેના વિ-
 રહથી થયેલાં હુઃખ પ્રદર્શિત કુરવા સારું જ્ઞાનાનો સર-
 ખો "મલ્હારવિરહશીતક" નામનો કવિતા રૂપે ગ્રંથ માસી અ-
 ત્ય જુધિથી તેયાર કરી મારા પરમ મિત્ર નગપ્રજ્ઞ્યાત
 કુર્વામ્બર દત્તપતરામડાત્યાત્નાર્થે અમદાવાદના રેહેવા
 શી એઓની ખાસે સુધરાવી છપાવી પ્રગટ કીધો છે. તે
 રસીક જનોએ માનપૂર્વક વાંચવો, કુરવાકે એમાં કુ-
 રેણા અને શોકુરસ ત્વરણ મુકેલો છે, અને આ મા-
 રો ગ્રંથ કુરવાનો પ્રથમ નંબરો છે, મારે ને સુત્ર તથા
 સ્વદેશાન્તિમાની, વિદ્યાની વૃદ્ધિ તથા દેશજંબુત્વજુદ્ધિ
 નો વધારો ઈચ્છનાર આ અત્ય ગ્રંથનો સત્કાર કરશે.

તો આ ઊપરાંત જીવન યંથો ફરવાની મને ઊંમદ વ
ધી મારી કવિતા શક્તિ વધારવાનું ઊત્તેજન મળશે.

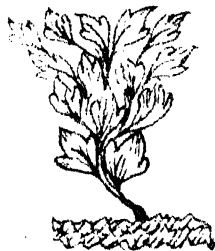
જંબિનંતી

(શાદૂલચિકીડિત.)

નેત્રોર્ધનની સુતી ઊથરવી, તેતો ઘણી નિંદ છે ;
લાખે લોક તણ પ્રપાળ કૃતણી, તેતો સુતી વંદ છે ;
માટે કોઈ સુન્નણ દોશ મુજને, આમાં નહીં આપશે ;
જુધિ અલ્પ તણો સુધંધ સુણીને માન્યે ફરી સ્થાપશે.

ગોવર્ધનદાસલક્ષ્મીદાસ

૭૮

શ્રીગણેશાયનમઃ

— « ૦ » —

અથશ્રી મલ્હાર વિરહ
શતક પ્રારંભઃ

મંગલાચરણ.

(આર્યાંગીતિ.)

શ્રી વિષ્ણુ ગણપતિ શિવ, ખ્રીસ્તા દેવી સરસ્વતી ન્નણ ;
સહુરે આદિત્ય કુરા, વંદુ પદ દૃઢ મને કુરી ન્નણ. ૧

સ્થૂળસૂચના.

દક્ષિણ દિગુસ્તાને, ગુનરાતે પુર વિરોધ નેહ વડું ;
ગાયકુવાડે રસિત, નામાભિધ ને તણું વડોદરડું. ૨

રંડેગવ પડ્યા અને મલ્હાર

સવ ગાદીએ બેઠા.

(સંવેયાન્નેકુત્રીરિત.)

ઓગણીસં સત્યા વિરાંકુરા, માર્ગેશીર્વ શુદ્ધ બહી સોમ ;

‡ સુન્નણ.

ते हीन जे देराव नृपतिये आत्म देहनो कीयो होम.
 आंगणीसैं सत्याबिरीके रा, आवाण बह दरीमी गुश्वार,
 ते हीन रान गाहीये जेहा, नृपति अनुब नामे मल्हार,

मल्हार रावनी राजरीति.

(अतिसछंद.)

नृपपणुं थियुं प्राप्त न्यारथी, विराचनां गम्यासूने त्यारथी,
 बिसरीतो गर्ध पूर्यनीस्थी ति, रेखिरहे जीने रान संपत्ती,
 नमणीया लखा मंत्रिसन्मति, दिन दिने मणी लख संगती,
 गुई मण्यो नही सत्य बाहीने, कृदि सुजोधतो ना धखोपिते,
 इग घणा मण्यो लोली बायस, नन मण्यो नहिं जाटवायरी,
 कृदि मण्यो हरी कुंघी जोधवा, अवाणना धखो नारीनेयबाप,
 रमनतो गमे साठ मारीनी बर्जा गमे धणी मल्ल डारिनी,
 मगनधैं लुखे जेतनाटको, न कृदि राननो यित्त जाटको ७
 परबधु तणी आजरे लाधी नजर हस्ती थी खुं डीछो कीधी,
 मनविरी भेन्न रानुना मजे, तर डेउे सहु देजीने जजे ८

(आर्यागीति.)

नृपतेणो मल्हारे, रान्य कखुं त्यां मणी वरस थार

પણ નન દુષ્ટ પ્રભાવે, પછિ તે પદ્મર છવાઈ ગઈ ઊણ્ણ

કર્નલ ફેરના નીમણોક.

(તોહરાં.)

ઓગણ ત્રીશાની તીથી, માર્ગી અમાસ ત્તણા;

નીમ્યા કરનલ ફેરને, રસીડેન્ત નીરવાણ. ૧૦

પેહેલું કમીશન.

(તોહરાં.)

ઘણી અરહ ઓ ત્યાં ફરી, મળી પ્રત્ન સરદાર;

વર્તમાન પત્રો વિશે, પચ્ચોઘણો પોકાર. ૧૧

ઓગણીસેં ને ત્રીશાના, કાર્તકુંડેની ખીલ;

પ્રથમ કમીશન મીડનું, આરંભ્યું ફરી ખીલ. ૧૨

કુડેડને એધીલ વળી, નેપુર તણે પ્રધાન;

તે ત્રણ કમીશનમાં હ ત્યા, મીડહિપરી સ્થાન. ૧૩

ફરી ચો ફરી તે તણી, થયો રીપોર્ટ અઢાલ;

આપી માસ અઢારની. છુટ સુધારણ રાજ. ૧૪

તોપણ નૃપ થેત્યો નહીં, માસ અઢાર પ્રમાણ.

डरनलनी जदली थिवा, ड खुं डल डते नरा. १५

ओगणीसें ने त्रीशना, आसो रहनी नोम;

सोम दीने लोणीयुं नृपे, हरवा डरनल नोम. १५

**रसीडेन्ते डेर देवानुं
नोहोमत आववाविशो.**

(आर्यागीति.)

आयुं नोहोमत नृपपर, डरवानुं विषप्रयोग डरनलने;

माहा राणी तरडेनो, रक्ष ड नेह रसिडेन्ते नरने ७

(छेहरा.)

त्रीश तणा आसो तणी, अमास सोमे नरा;

डरनल ने विष आपीयुं, बधा जेम नन बाण. १८

**कर्नल फेरनी बदली अने
लुई पेलीनी निमणोक.**

(छेहरा.)

पछी जेडुत्रीशा तणी, डार्त ड बहनी जीन;

जुध दिबसे जदली थिर्, डरनल डेर तणीन. १८

नीम्या ते दीन सुयसने, सरपेत्सी कुहेवाय;
तपास रान्ननो कुरे, आत्थ आत्थ वरताय. २०

बीजुं कमीशन.

(आर्यागीति.)

तन्यायार्थ कमीशन, नेम्युं शुल् त्तेर्डनोर्थ जुडमते;
अणोदरी रान्न अण, छंगलीशनां मनथवा सुयेडमते. २१

(छोहो.)

माहावद दशमी सोम दीन, नृपहिंमत थर्छ गुम;
डमीशन जेहुं डारमुं, तपासवा बिष जुम. २२

(वसंत तिलडावत्त.)

न्यायाधिपत्य सर कुजिय ते विशीष,
ग्वालेरनाथ वलीनेपुर नो नरेरा;
मेत्त्विलमीड, सर दीनडरराब राने,
पुरो तपास नृपेनो डुरवा जीराने. २३

(शाखिनीवत्त.)

तेनी न्नेडे नरपति विलसे दीन मोदें, विशाणें;
हेवे ^{३३}कुहा हुंज नरपतिने, डेम मांडयुं डुपाणें.

* डेवनागरी

छिन्ना राज्ञी अति निन, छिरमा सुगतां न्याय अर्थ;
न एयुं नो तुं नपपर प्रलुलु, आणशै आ अर्थ. २४

(छेहरो)

माहावर ब्रीन मंगल थडी, यो कृशिनी सुरे आत;
दुधी नस्सीस डाढियं, दीन योवि रा साक्षान्त. २५

(आर्यागीति.)

नृपसाहायता माटे, न्नडूरसन, पैन, शांत, आराम;
आर्छ शंडुर आदि ड, मणी लोज्युं छिगलां ड राहने डाम. २६
वीरवड्डलरीरो मणि, जेलंटाछिने जहु प्रसिय नांमे;
अती आग्रहे चियारी, मेण वीयो नृप सहायने डामे. २७
सार्द्ध जालंटाछिने, हृद न्याये लडतां हरे नडोछिचडी;
सर्व प्रन्न नृप मनमां, निर्दोशी नृप डुरी गयो न येडी. २८

(छेहो.)

इंगणशुह पाररा सुरे, थयो डमीशन अंत;
डोछि तणे मन नवगछि, राय सुकुत नी अंत. २९

(आर्यागीति.)

योइसी करतां ननने, देशी परे देशिने न न्याय गम्यो;
 कोठी तणा मनमांही, दोष तहा लव नरेश नो नरम्यो ३०

(शाहूलबिक्रीडितवत्त.)

हुँवे नपने विमुक्त करवा, राजी गिमे हो घणी;
 अंते व्यर्थ गर्ह समस्त नननी, हेँवे नने पुं न्वाणी;
 राणी सो घरमां बिलापे करती नेंत्रे लारे नीरने;
 आहा नाथ कृतांत तुल्य हुज्जते, हीधूं ग्रमो हीनने ३१

(वसंत तिल कावत्त.)

आशा घणी गिरतणी गर्ह व्यर्थ सारी
 मल्हारराव नपनां हीठ हुजे लारी.
 कीधा जहु अमधुरंधर मुक्ति कान,
 सार्नैट साहिज अमां गत व्यर्थ ज्ञान. ३२

राजाने पद भ्रष्ट करीने कैद
 करवा विशे.

(स्वर्धरावत्त.)

काँसराये शिथी गुनरनपनी सांनजी कीर्ति नेष्ट;

તે દોશો ચિત્ત આણી તરત નૃપતિને. ત્યાં ડૂલ્લો રાજા ત્વજ.
માટે સૌએ વિચારી નૃપ ચહુ દીશનાં ચાલવું યોગ્ય પંથે ;
નેથી ફીર્તિ તમારી ફિચિ જન સઘળા ગાયને થાય પ્રથે. ૩૩

(આર્યાગીતિ.)

હિંદુ કેરો જગમાં, દીન દીન ઘટનાં પ્રતાપને ચાલ્યાં ;
તેથી તે નૃપતિને, ઇંગ્લીશોએ ત્વજ ત્વજ ત્વજ. ૩૪

(ઘોઘા.)

ઓગણીશ સેં સંવતે, એ ડૂઝીશ શુદ્ધ પાંસ ;
સમી ગુરેવારે થયો, રાય કેદ અડે સોસ ૩૫

(વસંતતિલકા.)

કી ઘોં પદચ્યુત અરે નૃપનાથ આજ ;
ઓલ્યા સહુ સુજન ત્રાસથી કી અવાજ.
આહા અનિષ્ઠ પદ ત્વજ થતાં તમારું ;
મલ્હાર રાય ધી ડૂલ્લુ વન છે અમારું. ૩૬

(ભુલંગીછંદ.)

અહો ઈશ તેં કીધ અન્યાય એવો, ડૂલ્લો નૃપતિ દીન મલ્હારને
કિધો ઘાત વિશ્વાસ તેને અત્તણ, નથી કોઈને એહની પક્ષતાને.

મદ્રાસ પ્રયાણ વિશે.

(ઘોહરા.)

સંવત જોગણીસેં અધી ક, એ કચીરી ન્તણ;
 ચેંચ કૃષ્ણ દિતિયા ગુડ, પુરપેતિ કચું પ્રયાણ. ૩૮
 કેદી કરીને મોકલ્યો, ચાનપથેં તે રાત;
 હા હા કારથયો અતી, પુરમાં થતાં પ્રેલાત. ૩૯

(હરિગીતછંદ.)

કરી રાહર ને સત્તનામનૃપ, બેહો રથેં રીકે કરી;
 મુખ પુત્ર પુત્રી કુટુંબ કંકરાં, દૂરથી ન દિઠાં કરી.
 અતિ દીન થેં મલ્હાર નૃપતિ, આંખમાં આંસુભરી;
 કહે કોપીયો માર્તંડ મુજપર, કોટિયા ક્રોધેં કરી. ૪૦
 તણુ હામ હજ કા હારખાઈ, રાય બેહો રથ વિરેં;
 તે સાંભળી જન મરણવત, દુખ ભોગવી ભુઆં હરી.
 નૃપ પુત્ર પુત્રી કલત્ર મિત્ર, સગાં સ્વજન રડતાં હરીં;
 તે દુખ વર્ણવતાં કલમ, ન માહરી પુરી થરી. ૪૧
 પણશો કનો ચિત્તાર કરવો, અતિ ઘણો બેનિંદા છે;

माटे इरी संसंपथी, दुज प्रगर दीधुं सद्य छे;
 बिस्तारथी नन वरणयुं, नां ग्रंथ मां दोथ छीपउं;
 बसुहीन नेतं बांयवां, नर अत्ये प्ररथे नवनां ॥ ४२

(दोहरा)

देश नी फासो आपीयो, हरी राख सुज संग;
 मेहेल सगां सन्नन सकु पड्यो बिलो अलग ॥ ४३
 छापी कुंडली न्नेरीयं, माफरी इरी ने राग;
 डोछी तणां सायां नहीं, प्रश्न सर्वां नहि डाल ॥ ४४
 रेहेतां मोटां मेहेलमां, शीर जंही नन संग;
 रेहेवुं आधीन अन्यने, आव्युं नपने अंग ॥ ४५
 राख मेहेल मूझी इरी, प्रन्न तणे दुज वास;
 रेहेवुं प्रारज्ये लब्धुं, अन्य प्रदेशे प्रेदारी ॥ ४६
 बीधिये लब्धुं लखाटमां, मेरी शङ्के न दोय;
 मनुष्य तणी गएती इरी, न्ने हर बिभुं होय ॥ ४७

राजा मद्रास जतां कमाबाई जोवा

बेठी ते बिशे.

डिघा ५.

(हरिगीतछंद)

બનશે સ્વદેશ તબુ બરેરન, જ્ઞાન રાતે રાયલુ ;
 છુપી વાત એવી સાંભળી, નૃપ પુત્રીને દુઃખ થાયલુ.
 પિતૃ પ્રેમથી અતિ વ્યાકુળી, નિબતાતનું મુખ પેંજવા ;
 છે માર્ગમાં ન્યાં દેવ મંદિર, બેઠી ને હે નીર્જના .૪૮
 રહેતી સદા પિતૃ પાસ પુત્રી, ને હપુરા પ્રેમથી ;
 આવ્યું નશી બે એહને, દુરથી નિરખવું ક્ષેમથી.
 દીઠું ન દીઠું મુખ અંધારે, બેયું ફાંછીકુ બાળમાં ;
 સ્ત્રેહી પિતા સિધાવતાં, અતિ આંસુ ભરી આંખે મૂકું.
 પછી આવી રડતી મેં હે લમાં, સાગર સમાને શોકમાં ;
 હરહર ક્રીરે હેંડુ બળે, સુખ નહીં સ્વબન સૌ લોકમાં
 જાવાનું તે જાણું ન પુરું, રડી દીવસને રેનમાં ;
 કેમે મટે નહીં ક્ષેશ ઊરનો, ચિતરહે નહીં ચેનમાં .૫૦

રાણીઓ મદ્રાસ ગઈ તે વિશે.

(ઘોઘો)

એ કુત્રીશાની થઈ, નેહ શુદ્ધી તીથી ધ્રાવ્ય ;
 પોતાં તે મશાસમાં, મહાલસા લક્ષ્મીન .૫૧

મદ્રાસ ગયા પછી છુટવાના ઉપાય

(ગિરિપંડવન્નઃ.)

પવિત્ર પુત્રી કહિયે કમાને, પિતા વિયોગે દુઃખ હીલ દાડે;
છુટા થઈને વસવા સ્વદેશ, ફરે પ્રેમ હો જા કાં જરોષ. ૫૨

(આર્યાગીતિ.)

પાર્શ્વ મેન્ટ સભામાં, ઈગલંડે જર્ન મો કહી એણે;
તોય પિતાને દુઃખમાં, પ્રેમ વડે નવ ચિત્તો ફીઆ તેણે. ૫૩

(લુનંગીછંદ.)

માહા પ્રેમવાદી દયાળી ન જાઈ, જહુ દુઃખના શ્વાસ નિશ્વાસ જાઈ;
ફરે ચલતે તાતને કાન મોટા, પરંતુ પિતાના દિસે દેવ જોટા ન
જહુ જુથિરાળી કમા જાઈ દીસે ફરે ચલ નવા વિલાતે વિશેષ-
લઈ સંગતે જુથિરાળી વ ફીલો, ધરે છે રૂપિતે યસાવાજ પીસો. ૫૪

પ્રજાનાં દિલગીરી.

(વસંતતિલક.)

પ્રારબ્ધ કર્મ જહુ સંકટનું તમારું;

મત્હાર રાવ ધીક જીવન છે જમારું.

નારી ફરે પતિ તનુ પરસાથ પીત;

મેં જમો શિર જીન્ને ન પચે ન રીત. ૫૫

(સંલુકતા છંદ.)

અય્યુચરાબણ આવીઓ, લઈ ન્નન ફી ન સિધાવીઓ;
 ત્યમ મીડ કર્નલ ફાવીઓ, મલ્હારને સપડાવીઓ. ૫૭
 રથ અગ્નિવાહરયાવીઓ, લઈ યોંપ સાથ ચલાવીઓ;
 ખુબ વાયુવત ખેડાવીઓ, મલ્હાર દેશ મુકાવીઓ. ૫૮.

(શાઈલ ચિકીડિત છંદ.)

લેં નતાં નૃપને ઝરે પ્રભુ તને, શું દિલ નાચી દયા;
 હાની ફીર્તિ તણી ફરી સ્વનનની, સો રયામ મુખે થયા.
 શાંતી રાખી હવે નિવાસ વસવું, ઈચ્છા ગણી ઈશની;
 ઝિધ્ધતાઈ ફરયા થ ફી નળિલ રે ધારી નગાધીશની. ૫૯.

(રોહા.)

સર્વ ભૂમિ હિંદુ તણી, ફીધી નગને રાય;
 માહારાણી ચિ ફટો રિયા, સત્તા વડી ધરાય. ૬૦
 સર્વ માન ઇંગ્લીશને, આપ્યું પ્રભુએ ન્નણ;
 ડરતારે હેવું તે થ ફી, નળબું પદની રચાણ. ૬૧
 નનના થઈતા કાળ માં, મિત્ર થવા સો થાત્ય;
 આશા ધન લોભે ફરી, ફીર્તિ ઘણે રિગાર

ઘાઝે પર દુઝ દેખીને, સાથો કુંડ ન્યાય;
 એવો નગમાં ફોઈ કંતે, વીરલો નન કહે વાય. ૫૩
 ને લોગવવા નશિખમાં, દુખ સુખ લેખ્યું શ્રીનાથ;
 લાલ્લ હાની ભુવન મરણ, નશ અપનશ તે હાથ. ૫૪
 મારં શોય નમન કરો દુખ નવ ધરશો દેહ;
 આપ્યા ને દીન ઈશ્વરે, લોગવવા છે તેહ. ૫૫

(સ્વધરાવત્ત.)

નેઓ સંગી તમારા તમ બિરહ રડે સર્વ ધિ ફફાર કહે છે ;
 પિંતા ક્રાંતા બનીને સુખ સહ દુખની ગાદી નિઘાલીએ છે.
 આવી નેવા તમોને માહા નૃપલયની બંધી દેખી બીજે છે;
 આહા દેવે અમારે સુખ સહ દુખની નેડ નિર્મી ફીએ છે. ૫૬

(દોહા.)

પાપ પુન્ય વણ લોગવે, છુટકો ફોઈ ન દેહ;
 પ્રાણિ માત્રને લાગીયું, દીન રત્નની સમતેહ. ૫૭
 લન કીર્તિ અપ કીર્તિની, નવ ફીધી દર કાર;
 નારક રાંડ લવાઈમાં, સમન્યા નેને કાર. ૫૮
 ખંતે ફોઈ ન આવીયું, કામ તમારે રાન;

અપકીર્તિથી પામીયા, દેશ નીકાલો જાણ. ૬૫
 એવો કવિનન નવ માણ્યો, સન્મંત્રી તુલ્ય હાથ;
 નરોપામત સતકીર્તિથી, રહેત કાયમ નાથ. ૭૦
 કરત સુરાજ અનેક દીન, રહેત સુખી સુપ્રેકાર;
 કોવ્યાતે કારત નહી, કરત જય જયે કાર. ૭૧
 લે પાછત નિજ પુત્રગણી પ્રેન્ન સહુને આપે;
 ધર્મપિતા સમ સૌગણી કહત નૃપ નિષ્પાપ. ૭૨
 સન્મંત્રીની પાસ રહી, દુષ્ટ કુલનથી દુર;
 રદ્યા હોત નૃપ ધર્મથી, તો નથાત કો કુર. ૭૩
 નીતી ન્યાય વડે કરી પાલત પ્રેન્ન સુમન;
 શામાટે દેખત તમો, આવા દુષ્ટના દન. ૭૪
 જન્મ ધરીને લોગવું, જંદિખાનું નીરાન;
 ખંડેરાવ નપતિ સમે, કરું પાદે સ્થાન. ૭૫
 લોગવી દુષ્ટ ત્યાં કેદનાં, મૃદુગતી પામ્યા રાજ;
 ફરી વળી દુર્દેવથી, ત્રણ થયા માહારાજ. ૭૬
 મકરપુરામાં મૃત થયા, ખંડેરાવ ને દીશ;
 જહુ દીન દુષ્ટી આ દેખીને સુહ્યા તમપરની

आहुं रात्रि रिरिणी; रात्री शिवा न आपे;
 सर्व लोम नृप प्रेरंड इत्यु अन्यने थापे . ७८
 रात्रि हंमेशयत्ताववा, योग्य अयोग्य निहत्त;
 इरी इरांरी तम विरी, वरी रा अर अनुमान . ७९

(नागयछं.)

इसीरी रं न डितस्त्रा, तमे नृपालनी प्ररी;
 दुमित्र वर्ग अपेने, हीची अपांगति इरी;
 सुखुं नरीज सुख, जानदेश दारीनुं वणी;
 धरुं रीवाल नाम, रात्रि गाही तेहने मणी . ८०

(आर्यागीति .)

हेंवे पुंठ न मू डी रात्रि लछं हुं प्र घाणं छं तनने;
 मों इसी घामा रासे, पेण परवरीता मरी नही मनने . ८१

(दोहो .)

छुदयानही पाछा तमो, इही न आव्या घेर;
 मणी दानहीं कुटंजीने; मछ डोलीनी पेर . ८२

(जिएन्नतिवृत्त .)

हेंगी रात्रि थाप, अनार्थिने तांजी थडी अपाच;
 नही रात्रि थाप, अनार्थिने तांजी थडी अपाच;

ચણું ચિતું પુન્ય ન પાળ ધેર, નિરાશ્રીતો ગ્યાવી વસે રોહેર. ૮૩.

(સર્વે યાત્રે ડૂબી રા.)

ને ને રાત્ર તમારા મધ્યે, દેવ સ્થાનો મોં રાંછે;
તે તેના સો યોગ્ય ખરથે સર, ગામો બ્રહ્માં છોરાં છે;
રોહે ને સત્ય સત્તા મત ગાદી, સાર્વ ભોં મની છાયામાં;
દેને જુદી તદ્દરક્ષકને, નિયમ નિત્યાવાયાત્યામાં. ૮૪

(ધિરેં દુઃખ ન્ન.)

મહાજ સારાણી તણે નરી જો, છુટી નરી દેશ પતિ સતિ જો;
સંપુત્ર લક્ષ્મી નભે ની હાણી, જુરો ધણું જો સર જો દરખાણ.

(વસંત તિલકા.)

રાજો સુગૃહ પ્રભુ, તમને રીસે,
ધારો સહાયી નાનદી ખર તે ફરી રે;
ધારો સુહિંમત સમસ્ત કુટુંબ જંગે,
ફેલી ફરો સુખી રહી સ્વદુમાર સંગે; ૮૭
શંતી ધરો સ્વમન ઇશ્વરને સંભારી,
રાજે દયા તમ વિશે પ્રભુ પ્રેમધારી;
સેવો સદા સુદૃઢ દાન સ્વધર્મ રીતિ,

राजो सदा मन विशे सुविदूरनीति. ७

कविनी दिलगीरी.

(मंदाङ्गां तावत्.)

मेवो राजगुनरपरमां, राजस्वातंत्र्य ने नुं;
आह नंनो सुनरी अतिशे नाम दीगंत तेनुं.
नेने हाथे सुधित ननसो पामता पुष्टि सारी;
तेतो ननतां छिहरलरवा लोमवे दुःख न्नारी. ८८

(छंश्च बन्न.)

हिंदु तणो तुं नृपरीर ताव, त्नासे मने ते छितरखेन खान;
तारे शीरं दुःख गुनरखुं छंशे, पायो दाख्यो देश नागो न दीसे. ८९
हिंदु शीरे छंश्चर द्राघ कोप, जेथी न खावे दूरी देश ओप;
था क्रया प्रेम्बु देश तणो सहाय, ज्यो हास्य आपणुं छिरमां नृपणु.
खां देश मां नांजी दुसं पेयारो, निष्पक्ष क्रीधानृप खापी हारो;
क्रीधानो सों धन गर्व जंप तु त्या प्रेन्नना नृप मोह जं धरु.

ग्रंथ समाप्ति.

(छंश्चिन्नयछंद.)

सुख मित्र नथी, नथी दुश्मन राव शीवानु बली;

હિંદુ તણે શીરતાજ સ્વતંત્ર, થયો પેરતંત્ર હવેથી ચેલી ;
 દેશી તણા દીલમાં દુખે તેથી, થયું ઊઠ્ઠાગાર ગીરા નિકળી ;
 ગ્રંથ રચ્યો નનને પ્રિય કારક, વાણી ધરી ગુડ તુલ્ય ગળી.

(ઘોહા.)

માંઘાતા સરખા ગયા, અવની પેતિ અપાર ;
 રામ સંશોભાવેણ ગયા, રાવણને હણનારુ ૩
 અન્ય યુધિહી રખાવી દઈ, ગયા અને કનૈયાળ ;
 કોઈ તણે સંગત વગઈ, લૂમિયા લૂપાળ ૪
 તેથી દુઃખ ન માનશો, અક્ષય ન માજો કોય ;
 આપેને દીન ભગપતિ, રેહેવું રાજી સોય. ૫

ગ્રંથ કર્તાની પ્રાર્થના.

(ઘોહા.)

મુને દુઃખ જ હુલામીયું, દેખી નૃપની હાણ ;
 બ્યાં હાં ત્યાં હાં દેરા દીગંતે, વહેલો મુખ વાણ ૬
 માંદે મન ઊઠ્ઠાગારથી, કીધો શો કંને યુક્ત ;
 છોરેય તઈ ગલીશની પેણ સહુ નનનો લક્ત ; ૭
 હોરા મને કોઈ નાપશો, જ હુમત કીધો ગ્રં

रीक्षापात्रनल्लएरी, युक्त धर्योछे पंथः ८८

(छेहाः)

सोमवंशी न्दव तणा, कृष्णतणोपेरीवारः
 वन्ननालधीपन्यो, लदी नो वीस्तारः ८९
 तेकुण लक्ष्मी एससुत गोवर्धनानिधानः
 कृतआखल्य मतिताणो, ग्रंथ करो सनमानः ९०
 विक्रमनांछिन विंशरीत, संवत जे कवीरी;
 आचणायुहीमतिपहरवी, ग्रंथरख्योते दीरीः ९१

ॐति

मल्लार विरहरीत क शिमासे

કોષ્ટક :

ગુનરાત્રી માતિયો :				અંગ્રેજી તારીખો :			
સંવત	માસ	પક્ષ	તીથી વાર	તારી	માસ	સન	રીગત
૧૯૨૭	માર્ગશ્રેષ્ઠ	૦	૬	સોમ	૨૮	નવેમ્બર ૧૯૭૦	ખેડેરાવ પડયા :
૧૯૨૭	માગશ્રેષ્ઠ	૦	૧૦	ગુરુ	૧૦	ડિસેમ્બર ૧૯૭૧	મલ્હારરાવ ગાંધીએ ખેડા :
૧૯૨૮	માહા	૦	૧૭	ગુરુ	૨૭	ફેબ્રુ ૧૯૭૩	કર્નલ ફોર્સેને વડોદરાનો રસિડે હાની મ્યુ :
૧૯૩૦	ફાલ્ગુ	૦	૨	ગુરુ	૨૩	એપ્રિલ ૧૯૭૩	સરનીચર્ડ મીડનું પેહેલું કમીશન જેલું :
૧૯૩૦	ચાત્ર	૦	૮	સોમ	૨	નવેમ્બર ૧૯૭૪	કર્નલ ફોર્સેની બાદલી થઈને પુસ્તાન સર કારને લખ્યું :
૧૯૩૦	ચાત્ર	૦	૧૭	સોમ	૧૦	નવેમ્બર ૧૯૭૪	કર્નલ ફોર્સેને ઝેર દેવાની ગડ ખડ થઈ :
૧૯૩૧	ફાલ્ગુ	૦	૨	ગુરુ	૨૫	નવેમ્બર ૧૯૭૪	કર્નલ ફોર્સેની બાદલી થઈને સર પુર્ણ સપેલીને નીમ્યા :
૧૯૩૧	પોષ	૦	૭	ગુરુ	૧૪	ડિસેમ્બર ૧૯૭૫	મલ્હારરાવને ફેર કરવા :
૧૯૩૧	માહા	૦	૧૦	સોમ	૧૫	ફેબ્રુ ૧૯૭૫	સરનીચર્ડ કાળિયનું કમીશન નામી મ્યુ :
૧૯૩૧	માહા	૦	૩	સોમ	૨૩	ફેબ્રુ ૧૯૭૫	સરનીચર્ડ કાળિયનું કમીશન જેલું :
૧૯૩૧	ફેલ્ગુ	૦	૧૨	ગુરુ	૧૮	માર્ચ ૧૯૭૫	કર્નલ રાનપુરે થયું :
૧૯૩૧	ચૈત્ર	૦	૨	ગુરુ	૨૨	એપ્રિલ ૧૯૭૫	મલ્હારરાવને મદરાસ રવાના કરવા :
૧૯૩૧	ચૈત્ર	૦	૮	ગુરુ	૨૮	એપ્રિલ ૧૯૭૫	રાણીબાને મદરાસ રવાના કરી :

શિલાસ :

નહિરાત.

શિવજીને નાણાવામાં આવે છે કે. તે ગ્રહસ્થાને નીચે લખેલ પુસ્તકો લેવાના હોય તે ગ્રોએ મુંબઈમધે ગોરગામમાં, ઈંદુપ્રકાર, છારંગનામાં તથા પુનાંમધે મેદુણપુરામાં ભગત હિતે છુ છારંગનામાં, જગરૈનવાર પેઠમાં મુંબઈ કરના નવા ગંગામાં નીચે શી ફા નત પારેથી રોડી ફીમત મોડલાવેથી મલયાં જાણગાં, પુસ્તકો મંગાવનારને નીચે લખેલા પ્રમાણે પુસ્તકોની ફીમત તથા ટપાલ ખર્ચ માળીની ટીકીયો મોડલનારને વડાવ રૂપાં મુકવી. ગેરલે પુકી મુકવામાં આવરી. નાટપેડ ડાગલાલીવામાં આવરી નહીં.

પ્રાકૃત મરાઠી ભાષાનાં ગ્રંથ.	પ્રેમ રૂપી.	ટપા. ખર્ચ.	સંસ્કૃત.	પ્રેમ રૂપી.	ટપા. ખર્ચ.
શ્રીમહીપત કૃત રાંત વિનયગો વીજધર...	૪૦	૦૧૧	સ્તોત્ર કલાપેનાગો પદ્ધિલો.	૦૧૧	૭૫
શ્રીરામદાસ સ્વામીનાથ ત્રિવ્રતી જખર	૨૦	૦૧૨	સ્તોત્ર કલાપેનાગો ખીને.	૦૧૨	૭૫
શ્રીકૃષ્ણ ચરિત્ર પૂર્ણેષ્યેંદુના હિડિંબ વધ જાળ્યાન	૦૧	૭૫	ગજલુતરામાયણકૃ ષાકર્ણમ્ભુત.	૨	૭૫
આત્મ વિચારયંત્રોદયગુનરા ગાયરહીરાતકુનરા	૦૧૨	૭૫	છરખરપરકાવ્યયેને ફિકા.	૭૫	૭૫

ગોવર્ધનહાસ તપસ્વી તસ

